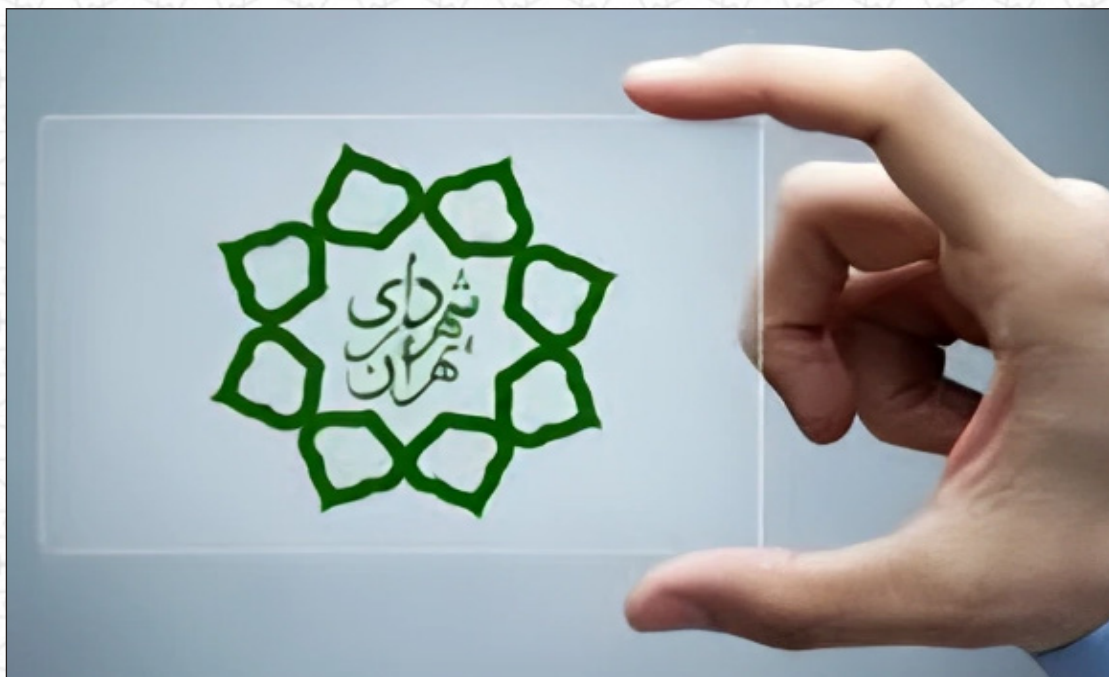

شفافیت در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی (۲): شاخص‌های ارزیابی شفافیت در شهرداری و شورای اسلامی شهر تهران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۴/۵/۲۰

شماره مسلسل: ۲۰۸۹۶
کد موضوعی: ۲۹۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

شفافیت در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی (۲):
شاخص‌های ارزیابی شفافیت در شهرداری و شورای اسلامی شهر تهران

نوع گزارش:

طرح ولایحه □، نظارتی □، راهبردی □، پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات مدیریت (گروه شفافیت و تعارض منافع)

تهیه و تدوین کنندگان:

سمیه فروغی، ملیحه ربیعی (گروه شفافیت و تعارض منافع)

همکار:

یحیی مرتب (دفتر مدیریت)

مدیر مطالعه:

حسین جمور

ناظران علمی:

مهدی عبدالحمید، حسین اصلی پور

ناظر علمی خارج از مرکز:

مسعود بنافی (هیئت علمی دانشکده حکمرانی دانشگاه تهران)

اظهار نظر کنندگان:

محمد علی اشراقی جزی (مطالعات حقوقی)، نوید پاک نژاد (مطالعات زیر بنایی)، توحید اسماعیل پور (دفتر حکمرانی)

گرافیک و صفحه آرایی:

ساجده زارع مرزی

ویراستار ادبی:

اکرم وحدانی فر

واژه‌های کلیدی:

- شفافیت
- حکومت‌های محلی
- فناوری اطلاعات

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۲/۱۱/۰۱

فهرست مطالب

۶.....	چکیده.....
۷.....	خلاصه مدیریتی.....
۸.....	۱. مقدمه.....
۹.....	۲. پیشینه پژوهش.....
۱۹.....	۳. محورهای ارزیابی شفافیت در مدیریت شهری (ارائه چارچوب ارزیابی).....
۳۰.....	۴. نتیجه گیری و ارائه پیشنهادهای سیاستی.....
۳۲.....	منابع و مأخذ.....

فهرست جداول

۹.....	جدول ۱. ابعاد و حوزه های حاکمیت محلی.....
۱۰.....	جدول ۲. شاخص شفافیت و باز بودن برای شهرهای کرواسی.....
۱۱.....	جدول ۳. ابعاد استانداردهای شفافیت شهرداری ها در شیلی.....
۱۳.....	جدول ۴. ابعاد و شاخص های شفافیت آنلاین شهرداری ها در پر تغال.....
۱۸.....	جدول ۵. مقرره های مرتبط با شفافیت شهرداری ها.....
۲۱.....	جدول ۶. استانداردهای لازم برای شفافیت.....
۲۲.....	جدول ۷. مؤلفه های شفافیت معاملات.....
۲۳.....	جدول ۸. مؤلفه های شفافیت بودجه.....
۲۴.....	جدول ۹. مؤلفه های شفافیت صورت های مالی.....
۲۴.....	جدول ۱۰. مؤلفه های شفافیت اطلاعات مدیران ارشد.....
۲۴.....	جدول ۱۱. مؤلفه های شفافیت اداری استخدامی.....
۲۵.....	جدول ۱۲. مؤلفه های شفافیت پرونده های شهرسازی.....
۲۶.....	جدول ۱۳. مؤلفه های شفافیت پیش از برگزاری جلسات صحن شور.....
۲۷.....	جدول ۱۴. مؤلفه های شفافیت حین برگزاری جلسات صحن شورا.....
۲۷.....	جدول ۱۵. مؤلفه های شفافیت پس از برگزاری جلسات صحن شورا.....
۲۷.....	جدول ۱۶. مؤلفه های شفافیت عملکرد اعضا.....
۲۷.....	جدول ۱۷. مؤلفه های شفافیت کمیسیون ها.....
۲۸.....	جدول ۱۸. مؤلفه های شفافیت اعضای شورا.....
۲۸.....	جدول ۱۹. مؤلفه های شفافیت پاسخ گویی و گزارش دهی اعضای شورا.....
۲۸.....	جدول ۲۰. مؤلفه های شفافیت استفاده از امکانات و تسهیلات توسط اعضا.....
۲۹.....	جدول ۲۱. مؤلفه های شفافیت اطلاعات مالی سازمان شورا.....
۲۹.....	جدول ۲۲. مؤلفه های شفافیت اطلاعات منابع انسانی سازمان شورا.....
۳۱.....	جدول ۲۳. توصیه های سیاستی.....

فهرست شکل ها

۲۲.....	شکل ۱. شاخص ها و زیر شاخص های شفافیت شهرداری ها.....
۲۶.....	شکل ۲. شاخص ها و زیر شاخص های شفافیت شوراها.....

شفافیت در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی (۲): شاخص‌های ارزیابی شفافیت در شهرداری و شورای اسلامی شهر تهران

چکیده

شفافیت یکی از عوامل کلیدی در افزایش اعتماد عمومی و مقابله با فساد در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی است. این مفهوم بر انتشار منظم، عمومی و الکترونیکی اطلاعات در قالب‌های استاندارد تأکید دارد. گزارش حاضر با هدف استخراج شاخص‌های ارزیابی شفافیت در شهرداری و شورای اسلامی شهر تهران تدوین شده است. تحلیل قوانین موجود نشان می‌دهد که با وجود برخی تلاش‌ها برای ارتقای شفافیت، موانع ساختاری و ضعف در اجرای مؤثر قوانین همچنان پابرجاست. این گزارش ضمن بررسی نقاط قوت و ضعف نظام قانونی کشور در این زمینه، تجارب به‌دست‌آمده در شهر تهران را تحلیل و ارائه می‌کند. در ادامه، چارچوبی برای ارزیابی میزان شفافیت در شهرداری تهران پیشنهاد می‌شود که برپایه شاخص‌های معتبر جهانی و اقتضائات بومی از جمله محدودیت‌های موجود در دسترسی به داده‌ها تنظیم شده است. این ارزیابی می‌تواند از طریق بررسی محتوای وبسایت‌های رسمی شهرداری به صورت عینی انجام گیرد. در نهایت، گزارش الگویی عملی برای سنجش شفافیت در شهرداری تهران ارائه می‌کند که قابلیت تعمیم به سایر کلان‌شهرهای کشور را نیز داشته باشد.

بیان / شرح مسئله

امروزه انتشار رتبه‌بندی‌های مقایسه‌ای در میان شهرها به‌عنوان یکی از راهکارهای ایجاد شفافیت در شاخص‌ها و زیرشاخص‌های توسعه و پیشرفت برای ذی‌نفعان مختلف شهرها مورد استفاده قرار می‌گیرد. این رتبه‌بندی‌ها با توجه به اهداف خود با ایجاد شاخص‌های ترکیبی در زیر موضوعات مرتبط با هدف خود، اندازه‌گیری آنها با روش‌های معتبر پیمایشی یا ثبتی و وزن‌دهی به آنها در یک مکانیسم ایجاد شاخص ترکیبی، امتیازی برای شهر مورد نظر در شاخص محاسبه کرده و رتبه شهرهای مشارکت‌کننده در ارزیابی را با توجه به شاخص اندازه‌گیری شده تعیین می‌کنند.

به این ترتیب شهروندان کنونی و آینده علاوه بر آگاهی از جایگاه شهر خود در میان سایر شهرهای جهان، از وضعیت هر یک از شاخص‌های توسعه‌ای شهر خود اطلاع خواهند یافت. از آنجاکه این شاخص‌ها و روش‌های اندازه‌گیری، استاندارد شده و معمولاً با استفاده از اطلاعات در دسترس در بسیاری از شهرها تولید شده‌اند، می‌توانند مبنای مناسبی برای انتخاب شاخص‌های انتشار وضعیت توسعه، پایداری و اندازه‌گیری آنها در شهرها باشند.

قوانین مرتبط با شفافیت در شهرداری‌ها از جمله قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، هرچند تلاش‌هایی را در این زمینه انجام داده‌اند، اما موانع ساختاری و عدم اجرای مؤثر این قوانین همچنان وجود دارد. به‌علاوه، قوانین خاص شهرداری‌ها و آیین‌نامه‌های داخلی شوراها نیز بر لزوم شفافیت این نهادها تأکید دارند.

نقطه‌نظرها / یافته‌های کلیدی

در این مطالعه ابتدا تجربیات مشابه جهانی در زمینه شفافیت حکومت‌های محلی و مدیریت‌های شهری بررسی شد تا در تعریف شاخص‌ها، استانداردهای بین‌المللی شفافیت مدیریت شهری مدنظر قرار گیرد. همچنین اطلاعات منتشرشده روی وبسایت شوراها و شهرداری‌های کشور به صورت اجمالی مورد بررسی قرار گرفت تا استانداردهای بین‌المللی با در نظر گرفتن شرایط فعلی در کشور ما بومی‌سازی شده و شاخص‌هایی که تعریف می‌شود متناسب با موقعیت و شرایط فعلی شفافیت مدیریت شهری در ایران باشد.

این شاخص‌ها از نظر ابعاد و زیرشاخص‌ها مورد مقایسه قرار گرفته‌اند و در نهایت با توجه به چند معیار معین تعدادی از زیر شاخص‌های آنها به‌عنوان زیرشاخص‌های مناسب برای بومی‌سازی در شهرداری تهران مورد استفاده قرار گرفته‌اند. برخی از این شاخص‌ها مستقیماً شاخص‌های شفافیت در شهرداری‌ها و یا شوراها هستند و برخی دیگر شاخص‌های شهری در حوزه‌های مختلف که نمایشگر عملکرد شهر در حوزه‌های کارکردی مختلف است.

دسته‌بندی‌های چهارگانه طراحی‌شده از کلی‌ترین سطح تا جزئی‌ترین سطح به ترتیب شاخص، زیرشاخص، مؤلفه و گویه نامیده می‌شود و گویه آن سؤال مشخصی است که با مراجعه به وبسایت شورا یا شهرداری باید به آن پاسخ گفت.

در حوزه ارزیابی شفافیت شهرداری، در ۵ دسته اصلی مالی، منابع انسانی، شهرسازی، املاک و پژوهش‌ها، بیش از ۴۰ مؤلفه برای ارزیابی ارائه شده است. همچنین در حوزه ارزیابی شفافیت شوراها اسلامی در ۵ دسته اصلی صحن، کمیسیون و کمیته، اعضا، سازمان و هیئت‌رئیس حدود ۳۰ مؤلفه برای ارزیابی ارائه شده است. به‌طور کلی سه دلیل عمده را برای شفافیت حکومت‌های محلی و همچنین ارزیابی و رتبه‌بندی می‌توان نام برد:

اول، افزایش قدرت مالی و اختیارات تصمیم‌گیری در سطح محلی، اگرچه می‌تواند به بهبود کارایی و انعطاف‌پذیری مدیریت شهری منجر شود، اما در صورت فقدان چارچوب‌های نظارتی قوی، امکان بروز فساد را نیز افزایش می‌دهد.

دوم، یک رویکرد استاندارد برای ارزیابی، تعادل، عینیت و فرصت تبادل آزاد بهترین شیوه‌ها را تضمین می‌کند.

سوم، اثر رقابت. این رتبه‌بندی‌ها فشار اجتماعی ایجاد کرده و انگیزه‌ای برای مقامات محلی برای رقابت برای کسب موقعیت بالاتر در رتبه‌بندی ایجاد می‌کند. بنابراین از آنجایی که شهرداران می‌خواهند در رتبه‌بندی پست‌های بالاتری کسب کنند برای بهبود جایگاه خود در رتبه‌بندی شفافیت تلاش خواهند کرد.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، سیاستی و نظارتی

ناظر به تحلیل و بررسی صورت گرفته، شاخص‌های ارائه شده برای ارزیابی نیازمند ایجاد بستری برای ارزیابی است که در زیر به برخی از مهم‌ترین آن‌ها اشاره شده است:

تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات: استفاده از فناوری‌های نوین برای انتشار اطلاعات به صورت الکترونیکی و در قالب‌های استاندارد می‌تواند فرایند شفافیت را تسهیل کند. ایجاد پلتفرم‌های آنلاین برای دسترسی آسان‌تر شهروندان به اطلاعات شهرداری‌ها یک ضرورت است. سیاستگذاران باید به توسعه و بهبود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات توجه ویژه‌ای داشته باشند تا اطلاعات به صورت الکترونیکی و در فرمت‌های استاندارد منتشر شود. این امر می‌تواند به تسهیل دسترسی عمومی به اطلاعات کمک کند.

نظارت مستقل؛ ایجاد نهادهای نظارتی مستقل برای ارزیابی مستمر عملکرد شهرداری‌ها و شوراها در زمینه شفافیت، می‌تواند به افزایش پاسخگویی و کاهش فساد کمک کند. این نهادها باید دارای اختیارات کافی برای بررسی عملکرد شهرداری‌ها باشند. **تقویت قوانین موجود:** بازنگری و تقویت قوانین مرتبط با شفافیت، به‌ویژه در زمینه نظارت بر عملکرد مالی و اداری، ضروری است. این قوانین باید به گونه‌ای طراحی شوند که ضمانت اجرایی کافی داشته باشند. لازم است که قوانین موجود در حوزه شفافیت تقویت شوند تا موانع ساختاری پیش روی تحقق شفافیت برطرف گردد. این شامل بازنگری در قوانین موجود و تصویب قوانین جدید برای تسهیل دسترسی به اطلاعات عمومی است.

تشویق مشارکت عمومی: سیاستگذاران باید راهکارهایی برای تشویق مشارکت عمومی در فرایندهای تصمیم‌گیری ارائه دهند. این امر می‌تواند از طریق ایجاد بستری مناسب برای نظارت عمومی و جمع‌آوری نظرات شهروندان انجام شود. **آموزش و فرهنگ‌سازی:** برگزاری دوره‌های آموزشی برای کارکنان شهرداری و شوراها در زمینه اهمیت شفافیت و نحوه اجرای آن، می‌تواند به ایجاد فرهنگی پایدار در راستای شفافیت کمک کند.

۱. مقدمه

شفافیت کارآمدترین راهکار افزایش اعتماد عمومی، مبارزه با فساد و همچنین بهبود سیاستگذاری است. به همین دلیل، در کنار خیل مشکلات و مسائلی که کشور با آن دست‌به‌گریبان است، مسئله شفافیت اهمیت و اولویت پیدا می‌کند. منظور از شفافیت انتشار عمومی و سیستماتیک اطلاعات است. در واقع لازمه تحقق شفافیت سیستماتیک آن است که انتشار عمومی اطلاعات به صورت الکترونیکی، برخط و در فرمت‌های استاندارد باشد.

در گزارش پیشین (شفافیت در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی: ۱. تجربیات جهانی و آموزه‌هایی برای ایران)، تلاش شد تعاریف مختلف شفافیت و مفاهیم مرتبط به آن ارائه و این تعاریف با توجه به کارکردهای مختلف شفافیت طبقه‌بندی شود. سپس الگوهایی از شفافیت در سطح دولت‌های محلی و نتایج، آثار و مؤلفه‌های آن ارائه و در پایان ضمن بررسی پشتوانه‌های قانونی شفافیت در سطح ملی و دلالت‌های آن بر شفافیت شوراها و شهرداری‌ها، ابرچالش‌های تحقق شفافیت در دولت‌های محلی ارائه شد.

باتوجه به تصویب **قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها** و اهتمام به موضوع شفافیت در برنامه هفتم پیشرفت، فرصت مناسبی برای ایجاد بنیان‌های جدید در زمینه نظارت و ارتقای شفافیت در شهرداری‌ها نیز فراهم شده است.

در ماده (۸۴) قانون اصلاح نیز موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات شهرداران، شوراهای شهر و شهرداری‌ها موظف به اطلاع‌رسانی مستمر بودجه، هزینه‌ها و درآمدهای خود به عموم مردم شده‌اند. از جمله مهم‌ترین گام‌های شفافیت مالی می‌توان به شفافیت بودجه شهرداری‌ها، شفافیت صورت‌های مالی ستاد و زیرمجموعه‌ها، شفافیت اطلاعات مربوط به تمام معاملات شامل خرید، فروش، مشارکت و... و اجرای معاملات از طریق سامانه‌ای شفاف و قابل نظارت اشاره کرد [۱].

تجربه شفافیت شورای شهر و شهرداری تهران در سال ۱۳۹۶ و با شروع پنجمین دوره شوراهای اسلامی شهر و روستا آغاز شد. هدف از این پروژه، اعتمادزایی و کاهش فساد و ناکارآمدی مدیریت شهری از طریق فعال شدن نظارت و مشارکت همگانی بود. اکنون پس از گذشت هشت سال از تجربه مدیریت شهری تهران می‌توان به تجربه پیشبرد شفافیت در شهرداری و شورای اسلامی شهر تهران بازگشت و آن را مورد بررسی قرار داد. اولین پرسشی که به ذهن می‌رسد آن است که شفافیت در شهرداری‌ها تا چه حد به اهداف خود دست یافت و آیا این تجربه ادامه پیدا کرد؟ به عبارت دیگر، آیا انتشار عمومی اطلاعات در حوزه‌های مختلف، به شکلی پایدار و با رعایت استانداردهای مربوطه با گذشت هشت سال، ادامه و حتی ارتقا یافته است؟ گزارش حاضر قصد دارد با بررسی اطلاعات، معیاری برای ارزیابی میزان شفافیت در شهرداری و شورای اسلامی شهر ارائه کند و پس از تعیین مؤلفه‌ها و شاخصه‌های موردنظر، پایش شفافیت مدیریت شهری تهران را از طریق بررسی وبسایت‌های رسمی و مرتبط ممکن سازد.

۲. پیشینه پژوهش

۲-۱. سوابق مطالعاتی

حاکمیت محلی به یکسری مفاهیم و مضامین وابسته است که می‌توان این مفاهیم را ذیل سه بعد کلیدی؛ پاسخ‌گویی، دموکراسی مشارکتی و شفافیت تعریف کرد [۲]. در ادامه، به مرور برخی از مطالعات انجام شده در این حوزه پرداخته می‌شود تا از تجارب موجود در راستای تبیین چارچوبی بومی برای ارزیابی حکمرانی خوب در سطح محلی استفاده شود. در یکی از طبقه‌بندی‌های معتبر ارائه شده توسط لوئیس سمبلین، شفافیت به عنوان بُعد سوم از ابعاد کلیدی حکمرانی خوب در سطح محلی معرفی شده است. وی در چارچوب پیشنهادی خود، حکمرانی محلی خوب را در سه بُعد اصلی شامل پاسخ‌گویی عمومی، دموکراسی مشارکتی و شفافیت تحلیل می‌کند [۲]. جدول ۱ ابعاد و حوزه‌های مختلف حکمرانی خوب محلی را از دیدگاه این پژوهشگر به‌طور خلاصه نمایش می‌دهد:

جدول ۱. ابعاد و حوزه‌های حاکمیت محلی [۲]

شفافیت	دموکراسی مشارکتی	پاسخ‌گویی عمومی	ابعاد حکمرانی خوب محلی
اطلاعات سازمان‌ها رابطه با شهروندان شفافیت اقتصادی تأمین خدمات شفافیت مدنی شفافیت توسعه پایدار	دموکراسی دیجیتال و نمایندگی مشارکت حاکمیت-شهروندی مشارکت اجتماعی	ساختار سازمانی ظرفیت استراتژیک شهرداری ظرفیت مالی شهرداری ظرفیت مدیریتی خدمات محلی ظرفیت‌های انسانی و بهره‌وری توسعه پایدار محلی	حوزه‌ها

مطالعه‌ای که توسط موسی و همکاران در سال ۲۰۱۵ انجام شده، شاخصی برای ارزیابی شفافیت در سطح شهرهای کشور کرواسی تدوین کرده است. در این پژوهش، وبسایت‌های رسمی شانزده شهر بررسی و میزان شفافیت آنها در چهار بُعد اصلی و سیزده مؤلفه ارزیابی و رتبه‌بندی شده است.

در این مدل، هر یک از ابعاد و مؤلفه‌ها با وزن مشخصی در محاسبه امتیاز نهایی شهرها دخالت داشته‌اند و به این ترتیب، شفافیت کلی هر شهر تعیین شده است. ابعاد اصلی این شاخص شامل این موارد است:

۱ شفافیت تصمیم‌گیری و مشارکت؛

۲ شفافیت مالی؛

۳ شفافیت عملکردی؛

۴ شفافیت اطلاعات و ارتباطات.

این ابعاد جنبه‌های مختلف تعاملات نهادی، مالی و ارتباطی در حکومت‌های محلی را پوشش می‌دهند و از طریق اطلاعات منتشر شده در وبسایت‌های شهری ارزیابی شده‌اند [۳]. در جدول ۲، ساختار این شاخص شامل ابعاد و مؤلفه‌های مرتبط با هر بُعد آمده است:

جدول ۲. شاخص شفافیت و باز بودن برای شهرهای کرواسی [۳]

نوع شفافیت	بُعد	مصادیق / تعاریف
شفافیت تصمیم‌گیری و مشارکت	تنظیم‌گری	الزامات قانونی، قوانین عمومی و تصمیماتی که روی منافع شهروندان اثر می‌گذارند.
	تصمیم‌گیری	دقایق و نتایج جلسات رسمی عمومی مستندات رسمی جلسات و اطلاعات در مورد عملکرد بدنه‌های رسمی فعال
	مشارکت	پیشنویس استراتژی‌ها و قوانین عمومی با رویه‌های مشورتی
شفافیت مالی	مالی	الزامات قانونی اطلاعات منابع مالی، بودجه سالیانه و هزینه‌کرد بودجه، گزارش‌های مالی
	هدایا	اطلاعات کمک‌های مالی، گرنت‌ها یا هدایا، شامل لیستی از ذی‌نفعان و مقادیر کمک‌ها
	خدمات عمومی	اطلاعات رویه‌های خدمات عمومی، مستندات و اجرای قراردادها
شفافیت عملکردی	حقوق و تنظیم‌گری	الزامات قانونی قوانین و سایر مقررات تنظیم‌کننده حوزه امور عمومی
	برنامه‌ریزی و گزارش‌دهی	اسناد سالیانه برنامه‌ها، استراتژی‌ها، ساخت‌وسازها، گزارش‌های کاری سایر اسناد مرتبط با فعالیت‌های حاکمیت محلی
	رقابت‌ها	اطلاعات مربوط به رقابت‌ها و فراخوان‌های عمومی و اسناد مرتبط
	عملکرد و سازمان‌دهی داخلی	اطلاعات سازمان‌دهی داخلی، اسامی و قراردادهای مسئولان و رؤسای واحدها
شفافیت اطلاعات و ارتباطات	داده باز	الزامات قانونی پایگاه‌های داده و رجیستری‌ها یا اطلاعات مربوط به رویه‌های دسترسی به پایگاه‌های داده و رجیستری‌ها
	دسترسی به اطلاعات	اطلاعات درباره نحوه اعمال حق دسترسی به اطلاعات و استفاده مجدد از اطلاعات، ارتباط با مسئول ارتباطات، هزینه دسترسی به اطلاعات و استفاده مجدد از اطلاعات
	سایر اطلاعات	سایر اطلاعات سایر اطلاعات (سوال‌ات متداول، اخبار، انتشارات و اطلاعات مربوط به فعالیت‌ها و...)

در سال ۲۰۰۷، مطالعه‌ای جامع در کشور شیلی با هدف تدوین استاندارد برای شفافیت شهرداری‌ها انجام شد. این استاندارد از طریق چند گام اساسی شکل گرفت: الف) بررسی فرایندهای عملیاتی و مدیریتی شهرداری‌ها؛ ب) انتخاب اطلاعاتی از مدیریت شهری که باید شفاف‌سازی شوند (بر مبنای معیارهایی چون اهمیت، ارتباط با عملکرد عمومی و امکان به اشتراک‌گذاری)؛ ج) مطالعه و تطبیق تجارب جهانی در زمینه شفافیت مدیریت شهری. نسخه اولیه این استاندارد توسط گروهی از متخصصان تهیه و پس از تحلیل و بررسی، به صورت آزمایشی در سه شهر پیاده‌سازی شد. هدف از این استاندارد طراحی الگویی فراگیر برای تضمین دسترسی آزاد شهروندان به اطلاعات عمومی در تمام شهرهای شیلی بود. تمرکز اصلی این مدل بر شفافیت فعال است؛ یعنی ارائه مستمر و شفاف اطلاعات از سوی شهرداری، بدون نیاز به درخواست شهروندان. این اطلاعات باید از طریق وبسایت‌ها یا دفاتر شهرداری در اختیار عموم قرار گیرد. در این استاندارد، ۹۵ شاخص در قالب ۱۱ بُعد اصلی تعریف شده [۴] که شامل این موارد است:

جدول ۳. ابعاد استانداردهای شفافیت شهرداری‌ها در شیلی [۴]

ابعاد	مثال از شاخص‌ها
استانداردهای شفافیت تعریف شده توسط کمیته شفافیت شیلی	انتشار سندی شامل لیست استانداردهای پیشنهادی کمیته شفافیت شیلی برای آگاهی‌بخشی به شهروندان از اطلاعاتی که می‌توانند در سطح شهرداری‌ها درخواست کنند.
اطلاعات ساختار، سازمان و مقررات شهرداری	مقررات عمومی و سیاست‌ها برای تضمین حمایت‌ها و یارانه‌ها
اطلاعات فرایند تصمیم‌گیری و مدیریت شهرداری	معرفی تمام اعضای شورای شهر و شهردار شهر با ذکر حزب سیاسی که به آن متعلق‌اند و اطلاعات تماس آنها
اتهامات و شکایات	آمار ماهیانه اتهامات و شکایات طبق مکان، دیارتمان شهرداری مربوطه و نوع شکایت
اطلاعات مدیریت شهرداری	بودجه‌های عمومی سه سال گذشته
لیست مستندات در دسترس	لیست ساختارمند طبقه‌بندی‌های اطلاعاتی در دسترس (در وبسایت و دفاتر شهرداری)
شرکت‌ها	گزارش ماهیانه فعالیت‌ها
امنیت مدنی	شماره تلفن‌های ضروری و تعداد و وسایل نقلیه مورد استفاده برای کنترل و امنیت
فعالیت قانونی	لیست دعاوی قضایی که شهرداری در آنها درگیر است.
تجویزهای حکومت مرکزی	دیدگاه‌های نظارت عمومی که شهرداری را تحت تأثیر قرار می‌دهد.
دسترسی به اطلاعات غیر فعال یا منفعل	ایجاد و انتشار سندی درباره رویه‌های دسترسی به اطلاعات در شهرداری

شاخص شفافیت آنلاین شهرداری‌های پرتغال توسط داکروز و همکارانش در سال ۲۰۱۶ تدوین شده است. در این شاخص در تعریف شفافیت با توجه به هدف کار این‌گونه تعریف شده است: در معرض دید عموم بودن تمام فعالیت‌های شهرداری و توابع آن برای اینکه جامعه مدنی بتواند اطلاعات مربوطه را به‌طور کامل، به‌موقع و راحت (برای مثال به‌طور برخط) در اختیار داشته باشد. به همین منظور، سایر ابعاد شفافیت مثل دسترسی‌پذیری، هوشمندی، قابلیت اطمینان و کیفیت اطلاعات افشا شده در این تعریف نگنجانده‌اند [۵].

برای تدوین این شاخص، اولین گام تشکیل تیمی شامل چهار مؤسسه آکادمیک مختلف و گروه مشاوره‌ای از متخصصان برای تأیید روش‌شناسی موردنظر بوده است. گروه تشکیل شده برای این پروژه شامل پانزده نماینده از مؤسسات پایش و ارزیابی دولتی، نمایندگان از جنبش‌های مدنی و متخصصان آکادمیک از چند مرکز تحقیقاتی و چهار دانشگاه بوده است. مشارکت فعال یک گروه مشاوره‌ای یا گروه تصمیم‌گیری با پس‌زمینه‌ای چندرشته‌ای و تشکیل شده از افرادی با صلاحیت برای اظهارنظرهایشان درباره جنبه‌های مختلف حکمرانی محلی برای موفقیت و اعتبار ساخت شاخص شفافیت ضروری است. اگر در هر مرحله از فرایند ساخت شاخص، یک گروه مشاوره‌ای مناسب درگیر شود، مقاومت در برابر ارزیابی عملکرد شکسته می‌شود و نتایج هم‌راستایی بیشتری با

نیازهای کاربران شاخص خواهند داشت (به‌جای اینکه فقط برای اهداف آکادمیک جذاب باشد) [۵]. در گام دوم، تیم پروژه بعد از بازنگری تجربیات گذشته و ابزار ساخته شده در سایر حوزه‌ها و در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص شهرداری‌های پرتغال، لیست اولیه‌ای از ۱۷۶ شاخص در خصوص اطلاعاتی ارائه داد که باید به‌طور آنلاین در دسترس قرار می‌گرفتند.^۱ سپس این لیست میان گروه مشاوره به گردش درآمد و آنها قابلیت به کار بردن و اجرایی‌سازی برخی شاخص‌ها را به‌چالش کشیدند و آیت‌های جدیدی پیشنهاد دادند. بعد از این انتخاب اولیه، از گروه مشاوره خواسته شد شاخص‌های بازنگری شده را با استفاده از مقیاسی ترتیبی از صفر (نامربوط به شفافیت) تا ۱۰ (کاملاً مربوط به شفافیت) ارزیابی کنند. نتایج این کار در جلسه‌ای با کل تیم ارائه شد و روی تعداد مناسبی از شاخص‌ها توافق حاصل شد (با توجه به زمان و منابع در دسترس و با توجه به این نکته که این کار باید هر سال تکرار شود).

در پایان، با در نظر گرفتن مسائل اجرایی، گروه تصمیم گرفت شاخص‌ها باید ذیل هفت بُعد شفافیت شهرداری ساخته شوند و هر بُعد باید حدود ۱۰-۱۵ شاخص داشته باشند. مجموعه نهایی شامل ۷۶ شاخص در هفت بُعد توسط گروه مشاوره حدود یک ماه بعد از اولین جلسه تأیید شد. نکات قابل توجه به این شرح است:

- ✓ به میزان قابل رؤیت بودن این اطلاعات در سایت یا میزان سهولت دسترسی به آنها در سایت توجه نشده است.
  - ✓ برخی از این شاخص‌ها را قانون نیز برای شهرداری‌ها الزام کرده است (مثل شاخص‌های بُعد شفافیت مالی و اقتصادی).
  - ✓ برخی از این شاخص‌ها در حال حاضر تولید نمی‌شوند و لازم است شهرداری‌ها به تولید آنها شروع کنند.
  - ✓ وزن‌های داده شده به هر شاخص نیز نتیجه نظرهای اعضای گروه مشاوره است.
  - ✓ چنین روشی برای کشورهای مختلف قابل اجراست و می‌تواند نتایج متفاوتی به لحاظ ابعاد، شاخص‌ها و وزن‌ها بنابر نظرهای تیم پروژه و گروه مشاوره داشته باشد.
  - ✓ وزن‌دهی به ابعاد و شاخص‌ها در کارگاهی با حضور اعضای مختلف گروه مشاوره و تسهیل‌گری یکی از اعضای تیم پروژه (به‌منظور بحثی مفصل درباره نحوه پیاده‌سازی) انجام شد.
- ابتدا با توجه به مهم بودن همه این شاخص‌ها (چون اگر مهم نبودند در مراحل قبل حذف می‌شدند) از متخصصان خواسته شد در هر بُعد مشخص کنند کدام شاخص‌ها «تعیین‌کننده» اند یا بیشترین اهمیت را دارند^۲ [۵].

۱. این شاخص‌ها نیز مثل سایر شاخص‌های شفافیت شامل متغیرهای باینری می‌شدند که در صورت وجود اطلاعات آیت‌موردنظر در وب‌سایت شهرداری عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر را می‌گرفت.

۲. برای تعیین مهم‌ترین شاخص به گروه پیشنهاد شد که تعداد شاخص‌های منتخبشان نباید از ۲۵ درصد تعداد کل شاخص‌ها در هر بُعد تجاوز کند. سپس دیدگاه‌های متفاوت درباره مهم‌ترین شاخص‌ها مورد بحث قرار گرفت.

جدول ۴. ابعاد و شاخص‌های شفافیت آنلاین شهرداری‌ها در پر تغال [۵]

شاخص‌ها	بعد
نقش و مسئولیت‌های هر عضو شورای محلی (بدنه اجرایی)	اطلاعات سازمانی، ترکیب اجتماعی و عملکرد شهرداری
رزومه هر عضو شورا	
ایمیل هر عضو شورا	
اعلام داری‌های هر عضو	
علایق هر عضو	
مخارج نمایندگی هر عضو شورا	
لیست اعضای کابینه‌ی شهردار	
گزارش سالیانه کارکنان	
لیست کارکنان باصلاحیت برای انجام وظایف خصوصی و دولتی	
ظرفیت‌های شغلی و اعلامیه‌های کارآموزی	
انواع و مقادیر قراردادهای خدمات مشاوره‌ای و برون‌سپاری شده	
مستندات فرایند استخدام (معیار ارزیابی، لیست متقاضیان تأیید و رد شده)	
اطلاعات عمومی درباره صلاحیت‌های مجموعه شورا و شهرداری‌ها	
قوانین اخلاقی برای مسئولان شهرداری‌ها	
زمان‌بندی جلسات مجموعه شورا و شهرداری	
مدت‌زمان برگزاری جلسات برای دو سال گذشته	
لیست مصوبات جلسات	
آدرس‌های ایمیل عمومی شورا و شهرداری و سرای محله‌ها	برنامه‌ها و برنامه‌ریزی
گزارش سالیانه	
گزارش پایداری	
گزارش تبعیت از قانون حق مخالفت	
گزارش خدمات استاندارد و شکایات	
برنامه استراتژیک	
راهبرد دستور کار ۲۱ در سطح محلی	
برنامه امور عمومی شهرداری	
برنامه محیط زیست محلی	
برنامه مدیریت پسماند محلی	
برنامه آموزش محلی	
برنامه وضعیت اضطراری محلی (حفاظت مدنی)	
برنامه فعالیت‌های فرهنگی محلی	
برنامه پیشگیری و ارزیابی ریسک فساد	

شاخص‌ها	بعد
مقررات شهرداری	مقررات، هزینه خدمات، نرخ‌ها و مالیات‌های محلی
اطلاعات سیستم‌های مدیریت کیفیت خدمات شهرداری	
اطلاعات اموال و دارایی‌های شورای محلی	
خبرنامه شورای محلی	
اطلاعات مالیات‌ها، هزینه‌ها، تعرفه‌ها و هزینه خدمات محلی	رابطه با شهروندان
موتور جست‌وجوی وبسایت شهرداری	
لینک به شبکه‌های اجتماعی فعال	
اطلاعات شهروندان در خصوص تعلیق یا اختلال در خدمات محلی	
سیستم ردیابی و درخواست خدمات آنلاین شهروندان	
ایمیل یا اطلاعات تماس بازرسان شهرداری	
اطلاعات درباره ساعات کار شهرداری	
اطلاعات درباره پروتکل‌ها و تصمیمات واحدهای تابعه، امتیازهای انحصاری و استفاده از اموال عمومی	
سیستم مدیریت شکایات شهرداری	
خدمات عمومی از طریق رویه‌های غیر قابل‌تأمین‌کنندگان، مقادیر)	
اسناد خدمات عمومی	
گزارش ارزیابی پیشنهادها برای هر مناقصه عمومی	
انتشار اسامی برندگان و بازندگان مناقصات هر قرارداد	
انتشار قراردادهای برنده	
قراردادهای امضا شده با پیمانکاران یا تأمین‌کنندگان	
گزارش‌های پایش و ارزیابی عملکرد پیمانکاران، تأمین‌کنندگان خدمات	
تعداد قراردادهای داده شده به هر پیمانکار یا تأمین‌کننده	
میزان کارهای اضافه انجام‌شده برای هر قرارداد	
نظر متخصصان، مهر تأیید و گزارش‌های ممیزی	
بودجه سالیانه	شفافیت اقتصادی و مالی
ترازنامه	
اظهارنامه درآمد	
گزارش مدیریتی	
اظهارنامه جریان وجوه نقد	
نقشه‌های درآمد و هزینه بودجه	
اجرای برنامه سرمایه‌گذاری سالیانه	
سرمایه‌گذاری عمومی در هر محله	
اصلاحیه‌های بودجه سالیانه	
لیست مقادیر قابل پرداخت به تأمین‌کنندگان و سررسیدها	
لیست وام‌های بانکی و سررسیدها	
لیست بدهی‌ها به سایرین	

شاخص‌ها	بعد
بخش مربوط به برنامه‌ریزی شهری و مدیریت کاربری زمین	برنامه‌ریزی شهری و مدیریت زمین
گزارش نهایی و برنامه توسعه اصلی شهرداری	
سیستم اطلاعات جغرافیایی درباره کاربری زمین	
برنامه‌های مفصل منطقه‌بندی دقیق و شهرنشینی	
نتایج مشاوره‌های عمومی درباره برنامه‌های شهرداری منطقه‌ای	
گزارش برنامه‌ریزی شهری	
خلاصه نظرهای خدمات برنامه‌ریزی شهری شهرداری درباره تمام پروژه‌های املاک و مستغلات یا تغییرات در پروژه‌های گذشته	
لیست فروش‌ها و مبادلات زمین شهرداری‌ها، مکان‌های مربوطه و مقادیر مربوطه	
زمین‌های قابل انتقال و ارزش آنها و خریداران	
لیست امتیازات توسعه شهری	

۲-۲. سوابق تقنین به‌همراه آسیب‌شناسی

در گزارش قبل بیان شد یکی از الزامات تحقق شفافیت، الزامات قانونی و حقوقی است. در این بین، گرچه نظام تقنین کشور در تلاش‌های پراکنده‌ای از جمله قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات، قانون‌های برنامه پنج‌ساله پنجم و ششم توسعه، قانون ارتقای سلامت نظام اداری و... سعی در تحقق این مفهوم بنیادین داشته است، با اغماض فقط می‌توان آنها را بارقه‌های امید برای شفافیت اطلاعات، شفافیت قضایی، شفافیت قراردادهای دولتی و... دانست که هیچ‌گاه نتوانسته مأموریت و کارویژه اصلی مفهوم عظیم شفافیت را کفایت و تأمین کند؛ چراکه در کشور ما موانع مهم و ساختاری پیشروی تحقق شفافیت، آن‌گونه که باید و شاید، وجود دارد که تلاش‌های یاد شده نتوانسته است آنها را از پیش‌رو بردارد. در ادامه گزارش، به بررسی مهم‌ترین قوانین مرتبط با حوزه شفافیت در سطح محلی به‌صورت عام و خاص پرداخته شده‌است.

۱-۲-۲. قانون شهرداری‌ها در سال ۱۳۳۴: شفافیت عملکرد

به‌جرت می‌توان قدیمی‌ترین قانون در خصوص شفافیت عملکرد شهرداری‌ها را مفاد (۴۷)، (۷۱)، (۹۹) قانون شهرداری‌ها دانست که در سال ۱۳۳۴ به تصویب مجلس شورا رسید. در ماده (۴۷) این قانون، شهردار مکلف شده‌است مصوبات انجمن را در موضوعات مهم و آنچه جنبه عمومی دارد، بلافاصله در تهران به وزارت کشور و در مراکز استان به استاندار و در مراکز شهرستان به فرماندار و در بخش‌ها به بخشدار اطلاع دهد و همچنین آنچه از مصوبات انجمن را، که جنبه عمومی دارد، به طرق ممکن جهت اطلاع‌رسانی عمومی آگهی کند. همچنین ماده (۷۱) قانون بر شفافیت عملکرد مالی و عمرانی شهرداری‌ها تأکید و بیان می‌دارد؛ شهرداری مکلف است هر ۶ ماه یک بار منتهی تا پانزدهم ماه بعد، صورت جامعی از درآمد و هزینه شهرداری را، که به تصویب انجمن شهر رسیده، برای اطلاع عموم منتشر و سه نسخه از آن را به وزارت کشور ارسال کند و همچنین شهردار مکلف است هر ۶ ماه یک دفعه آمار کلیه عملیات انجام شده از قبیل خیابان‌سازی و ساختمان‌عمارات و سایر امور اجتماعی و بهداشتی و امثال آن را برای اطلاع عموم منتشر کند و نسخه‌ای از آن را به وزارت کشور بفرستد.

ماده (۹۹) این قانون شهرداری‌ها را مکلف به شفافیت در حوزه فنی و عمرانی می‌کند و بیان می‌دارد:

شهرداری‌ها مکلف‌اند در مورد حریم شهر این کارها را انجام دهند: ۱. تعیین حدود حریم و تهیه نقشه جامع شهرسازی با توجه به توسعه احتمالی شهر. ۲. تهیه مقرراتی برای کلیه اقدامات عمرانی از قبیل قطعه‌بندی و تفکیک اراضی - خیابان‌کشی - ایجاد باغ و ساختمان - ایجاد کارگاه و کارخانه و همچنین تهیه مقررات مربوط به حفظ بهداشت عمومی مخصوص به حریم شهر با توجه به نقشه عمرانی شهر. حریم و نقشه جامع شهرسازی و مقررات مذکور پس از تصویب انجمن شهر و تأیید وزارت کشور برای اطلاع عموم آگهی و به‌موقع به اجرا گذاشته خواهد شد.

از آنجایی که این قوانین به صورت کلی بیان شده بود، بنابراین مدیریت شهری در دوره پنجم ناچار به تصویب مصوبات موردی و خاص در حوزه شفافیت مالی، شهرسازی و... شد. این مصوبات به صورت جزئی اعلام می‌دارد که شهرداری در حوزه معاملات موظف به انتشار حداقل دوازده آیتم از هر معامله است.

علاوه بر آن در حوزه شهرسازی، شهرداری ملزم به فراهم کردن دسترسی عموم شهروندان به عنوان ذی‌نفعان عدم تخلف در حوزه شهرسازی به اطلاعاتی چون پرونده‌های صدور پروانه، پرونده‌های تغییر و تثبیت کاربری و نقشه اطلاعات مکانی پلاک‌های ثبتی و باغات شهر تهران شده است.

۲-۲-۲. قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها:

مطابق با ماده (۲) این قانون، مشمولان قانون من جمله شهرداری‌ها موظفند حداکثر ظرف چهارماه از لازم‌الاجرا شدن این قانون، داده‌ها و اطلاعات ذیل را که مربوط به آن دستگاه می‌باشد، از طریق سامانه‌های مربوط به خود منتشر کرده و در دسترس عموم قرار دهند:

الف - اطلاعات مدیران و کارکنان؛ شامل تحصیلات، سوابق، میزان دریافتی ماهانه و سالانه و نحوه به‌کارگیری آنها و همچنین برنامه‌ها، صلاحیت‌ها و طرح‌های مصوب و فرایندهای اداری مؤسسات مشمول.

ب - اطلاعات راجع به اموال، دارایی‌ها، درآمدها و هزینه‌ها، تخصیص و توزیع بودجه و تجهیزات، واگذاری زمین، تسهیلات، مشخصات املاک و ساختمان‌ها (تحت تملک، در اختیار و مورد استفاده یا بهره‌برداری) و همچنین کمک‌ها و واگذاری‌های بلاعوض اعم از اعطایی و دریافتی،

تبصره - سازمان‌های خیریه از اعلام اسامی کمک‌گیرندگان مستثنا هستند.

پ - کلیه آرای قطعی مراجع قضایی و شبه قضائی با رعایت موازین امنیتی و شرعی و حفظ اطلاعات شخصی،

ت - متن، متمم و الحاقات تمامی قراردادهای مربوط به معاملات بزرگ و متوسط مطابق قوانین و مقررات کشور،

ث - مبالغ تعرفه‌ها و عوارض و هزینه‌های ارائه خدمات و مصوبات، مرجع تصویب آنها و مستندات مربوط به صلاحیت تصویب،

ج - فرصت‌های سرمایه‌گذاری و همکاری در قالب‌های مشارکت و شرایط استفاده از این فرصت‌ها،

چ - فرصت‌های اشتغال و به‌کارگیری و جذب نیروی انسانی و شرایط آن،

ح - فرایندها و مراحل اداری اخذ و صدور هرگونه مجوز یا پروانه فعالیت،

خ - تمامی اسناد بالادستی، قوانین و مقررات حوزه فعالیت خود.

۲-۲-۳. قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران: شفافیت عملکرد

ماده (۷۱) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران، که در سال ۱۳۷۵ توسط مجلس شورای اسلامی تصویب شد، بیان می‌دارد شوراها موظفاند در پایان هر سال مالی صورت بودجه و هزینه خود را برای اطلاع عموم منتشر، و نسخه‌ای از آن را به منظور بررسی به شورای شهرستان و استان ارسال کنند. همچنین **ماده (۷۶)** این قانون ذکر کرده است شورای شهر و شهرداری و شرکت‌ها و سازمان‌های وابسته موظفاند به‌نحو مقتضی و در صورت امکان با راه‌اندازی پایگاه رایانه‌ای، زمینه اطلاع عموم مردم را به‌طور مستمر از مصوبات، تصمیمات، عملکرد، بودجه، هزینه و درآمد خود فراهم کنند.

۲-۲-۴. آیین‌نامه داخلی شوراهای اسلامی شهر مصوب هیئت‌وزیران در سال ۱۳۸۴: شفافیت مذاکرات صحن و آرا

یکی از مهم‌ترین قوانین مرتبط با شفافیت شوراهای اسلامی شهر، آیین‌نامه داخلی شوراهای اسلامی شهر مصوب هیئت‌وزیران در سال ۱۳۸۴ است. در **ماده (۲۸)** این آیین‌نامه ذکر شده است تمام مذاکرات در جلسه شورا علنی و قابل انتشار و پخش برای افکار عمومی است و یک نسخه کامل از صورت مذاکرات شورا نزد اداره قوانین شورا بایگانی خواهد شد. حضور مستمع با نظر رئیس شورا مجاز خواهد بود. همچنین در **ماده (۳۷)** آن تأکید بر ثبت و ضبط مذاکرات کامل هر جلسه و بلاشکال بودن انتشار آن در مطبوعات و رسانه‌های گروهی به‌منظور اطلاع عامه شده است.

در خصوص شفافیت آرا نیز ماده (۶۲) بیان کرده است اخذ رأی در شورا به سه طریق انجام گیرد.

- ✓ با بالا بردن دست (تعداد آرای موافقان و مخالفان مهم است و امتناع نداریم).
  - ✓ رأی‌گیری علنی با ورقه (افرادی که رأی مخالف و موافق و ممتنع داده‌اند مهم است).
  - ✓ رأی‌گیری مخفی با ورقه (شخصیت رأی‌دهندگان نباید آشکار شود).
- همچنین در ماده (۶۳) بیان شده است به‌طور کلی رأی‌گیری در جلسات شورای شهر با بالا بردن دست است، مگر در مواردی که آیین‌نامه طریق خاص دیگری پیش‌بینی کرده باشد یا هیئت‌رئیس پیشنهاد کند. بنابراین به نظر می‌رسد بستر حقوقی لازم برای شفافیت مذاکرات و آرا فراهم باشد.

۲-۲-۵. مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران: شفافیت موضوعی

همچنین در راستای اجرای سیاست‌های کلی نظام اداری مصوب ۱۳۸۹ و قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مبارزه با فساد مصوب ۱۳۸۷، به‌منظور نهادینه‌سازی شفافیت در حوزه تعارض منافع و مبارزه نظام‌مند و دقیق با تخلفات اداری و دسترسی به عدالت اداری پایدار، مصوبه «مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران» تصویب شد. تعارض منافع عبارت است از: تعارض منافع شخصی مشمولان این مصوبه با انجام بی‌طرفانه و بدون تبعیض وظایف حرفه‌ای و اختیارات قانونی آنها در مجموعه مدیریت شهری تهران. مدیریت تعارض منافع کلیه اقدامات و تدابیر اداری، نظارتی، قضایی و شبه‌قضایی لازم برای پیشگیری از بروز تعارض منافع و رفع یا کاهش حداکثری تأثیرات سوء وضعیت‌های تعارض منافع غیرقابل اجتناب است. به‌طور کلی، مصوبه مدیریت تعارض منافع، مجموعه‌ای از ممنوعیت‌ها و شفافیت‌ها را شامل می‌شود که کلیات آن به این شرح است:

■ ممنوعیت:

- ✓ ممنوعیت معامله با شرکت‌های مدیران و بستگان مدیران؛
- ✓ ممنوعیت برخی از کارکنان در استفاده از صلاحیت‌های مندرج در پروانه سازمان نظام‌مهندسی ساختمان؛
- ✓ ممنوعیت دریافت هرگونه حق عضویت، پاداش و عیدی مگر در موارد مصرح در قانون توسط مدیرانی که عضو هیئت‌مدیره یا امنای واحدهای تابعه‌اند؛
- ✓ ممنوعیت به‌کارگیری بستگان مدیران شهرداری و اعضای شورای شهر؛
- ✓ ممنوعیت پذیرش هرگونه هدیه.

■ شفافیت:

- ✓ انتشار فهرست مشخصات و سوابق و دریافتی‌های مدیران؛
  - ✓ انتشار فهرست کارکنان دارای پروانه سازمان نظام‌مهندسی ساختمان شهر تهران و فهرست وکلای دادگستری و کارشناسان رسمی دادگستری که با شهرداری همکاری دارند؛
  - ✓ انتشار فهرست اشخاص حقوقی دریافت‌کننده کمک از شهرداری؛
  - ✓ انتشار مشخصات کلیه سفرهای خارجی کارکنان؛
  - ✓ انتشار اطلاعات شرکت یا مؤسسه غیرتجاری مدیران.
- با توجه به موارد مطرح شده می‌توان مجموع مقرره‌ها و مصوبات را در جدول ۵ خلاصه کرد:

جدول ۵. مقرره‌های مرتبط با شفافیت شهرداری‌ها

ردیف	نام سند (قانون... / تصویب‌نامه...)	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	شماره ماده	نکات برجسته / نقاط ضعف و قوت / پیامدهای اجرا
۱	دستور العمل چگونگی فعالیت و فرایند تهاتر در بازار الکترونیکی تهاتر منابع غیرنقد شهرداری تهران	شورای اسلامی شهر تهران	۱۴۰۰	کل دستور العمل	شفافیت و فراهم کردن چارچوب مناسب و مدیریت تسویه غیرنقدی بدهکاران و طلبکاران قطعی شهرداری تهران و اخذ رویه واحد
۲	مصوبه حمایت و صیانت از گزارشگران تخلف و فساد در شهرداری تهران	شورای اسلامی شهر تهران	۱۴۰۰	کل مصوبه	الزام شهرداری تهران به اصلاح و بهبود فرایند دریافت و رسیدگی به گزارش‌های شهروندان درباره فساد و رشوه و تشویق گزارشگران تخلفات
۳	مصوبه هوشمندسازی ثبت مشارکت‌ها و نحوه تشویق شهروندان	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۹	کل مصوبه	الزام شهرداری تهران به افزایش مشارکت شهروندان تهرانی، شفافیت و هدفمند کردن یارانه‌های شهرداری تهران و کاهش نابرابری
۵	مصوبه الزام شهرداری تهران به ارائه لایحه در خصوص عرضه سهام شرکت‌ها، سازمان‌ها و مؤسسات تابعه در بازار سرمایه، مصوبات شورای پنجم	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۸	کل مصوبه	شفافیت و استنادسازی ساختار مالی، افزایش نظارت تخصص بر عملکرد مالی واحدهای تابعه و نیز چابک‌سازی ساختار شهرداری تهران، ظرف مدت سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این مصوبه، لایحه و برنامه عملیاتی اقدامات و زمان‌بندی اجرایی برای عرضه سهام شرکت‌هایی را، که بیش از ۳۴ درصد سهام آنها متعلق به شهرداری تهران یا واحدهای تابعه آن است و قابلیت واگذاری دارند، در بازار سرمایه به شورای اسلامی شهر تهران ارائه کند.
۶	مصوبه هوشمندسازی ثبت مشارکت‌ها و نحوه تشویق شهروندان	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۸	ماده (۲) مصوبه	باید بانک اطلاعات شهروندی در درگاه «تهران من» بر مبنای تشویق خوداظهاری و تجمیع بانک‌های اطلاعاتی خدمات تفریحی، ورزشی، اجتماعی و فرهنگی توسعه پیدا کند و هر ماه یک خدمت جدید با اولویت حمل‌ونقل عمومی، ورزشی، فرهنگی و تفریحی به شهروندان ارائه شود و اظهار نظر شهروندان از طریق پروفایلشان فراهم شود.
۷	برنامه پنج‌ساله سوم توسعه شهر تهران	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۷	ماده (۳) مصوبه	احکام ناظر بر شفافیت
۸	سند راهبردهای مقابله با فساد در شهرداری تهران	شهرداری تهران	۱۳۹۷	کل مفاد سند	شناسایی فرایندهای مستعد فساد در شهرداری تهران
۹	مصوبه مدیریت تعارض منافع در شهرداری تهران	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۷	کل مصوبه	گزارش‌گیری تخلفات، ممنوعیت دریافت هدایا، منع یا تحدید معاملات دارای موقعیت تعارض منافع
۱۰	مصوبه الزام شهرداری تهران به انجام الکترونیکی و اعلان عمومی اطلاعات معاملات شهرداری	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۷	کل مصوبه	شفافیت معاملات
۱۱	آیین‌نامه نحوه اجرایی نحوه واگذاری حق بهره‌برداری املاک ذیل بند «۶» ماده (۵۵)، قانون شهرداری	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۷	کل آیین‌نامه	احکام ناظر بر شفافیت

ردیف	نام سند (قانون... / تصویب‌نامه...)	مرجع تصویب	تاریخ تصویب	شماره ماده	نکات برجسته / نقاط ضعف و قوت / پیامدهای اجرا
۱۲	مصوبه الزام شهرداری تهران به انتشار عمومی اطلاعات شهرداری	شورای اسلامی شهر تهران	۱۳۹۷	کل مصوبه	شفافیت در حوزه شهرسازی
۱۳	دستور العمل ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد شهرداری تهران	شهرداری تهران	۱۳۹۷	کل دستور العمل	به‌کارگیری سازوکارهای نظارتی دقیق برای جلوگیری از وقوع هرگونه تخلف و جرم، ارائه گزارش ماهیانه اقدامات انجام شده سازمان‌ها و واحدهای نظارتی در دو بخش پیشگیری و مقابله
۱۴	قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها	مجلس شورای اسلامی	۱۴۰۳/۰۲/۱۰	کل متن قانون	ابعاد و مولفه‌های شفافیت همراه با سازوکار انتشار یا عدم انتشار آن تبیین شده است.
۱۵	آیین‌نامه داخلی شوراهای اسلامی شهر	هیئت‌وزیران	۱۳۸۴	مواد (۲۷)، (۳۸)، (۶۲) و (۶۳)	شفافیت آرای شوراهای اسلامی شهر
۱۶	قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران با اصلاحات بعدی	مجلس شورای اسلامی	۱۴۰۳	مواد (۷۱) و (۷۶)	شفافیت مالی و عملکرد شوراهای اسلامی شهر
۱۷	قانون شهرداری با اصلاحات و الحاقات بعدی	مجلس شورای اسلامی	۱۳۳۴	مواد (۴۷)، (۷۱) و (۹۹)	شفافیت مالی و عملکرد شهرداری‌ها

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

۳. محورهای ارزیابی شفافیت در مدیریت شهری (ارائه چارچوب ارزیابی)

موضوع شفافیت در سطح دولت‌های محلی و در پی آن ارزیابی شفافیت روند نسبتاً جدیدی در سراسر جهان است. با وجود موضوعات مورد علاقه‌ای مانند فساد و مانند آن در بیست سال گذشته در این خصوص، عجیب این است که هنوز شاخص شفافیت پذیرفته شده به صورت گسترده‌ای در میان کشورها وجود ندارد. شاخص‌های زیادی وجود دارد که سعی می‌کنند شفافیت را به طور خاص اندازه‌گیری کنند و شاخص‌هایی وجود دارد که ایجاد شده‌اند تا زمینه‌های خاصی از شفافیت را اندازه‌گیری کنند. این سنج‌ها دسته‌های مختلفی از کشورها را پوشش می‌دهد، بسترهای مختلف شفافیت حاکمیتی را بررسی می‌کند و از روش‌ها و معیارهای مختلف استفاده می‌کند. رتبه‌بندی منحصر به فردی وجود ندارد که هم جامع باشد و هم به طور کامل برای احصای ابعاد مختلف شفافیت قابل استفاده باشد. از آنجایی که در گزارش پیشین (شفافیت در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی: ۱. تجربیات جهانی و آموزه‌هایی برای ایران) به طور مبسوط به بررسی این تجربیات پرداخته شد، در ادامه منطق انتخاب شاخص‌ها و ابعاد ارزیابی بیان می‌شود.

۳-۱. تحلیل چگونگی انتخاب شاخص‌ها و ابعاد ارزیابی شفافیت در مدیریت شهری

در سال ۱۳۹۶، اولین اقدامات شفافیت‌بخش مدیریت شهری تهران مبتنی بر سند راهبردی مبارزه با فساد در شهرداری تهران و براساس معیارهای فسادخیز بودن، حساسیت افکار عمومی و ملموس بودن نتایج برای شهروندان، در دسترس بودن اطلاعات و وجود استانداردهای جهانی تثبیت شده، به پنج حوزه اصلی تقسیم شد که به ترتیب اولویت عبارت‌اند از حوزه‌های: معاملات و املاک، شهرسازی، عملکرد مالی و بودجه، منابع انسانی و مدیریت تعارض منافع و پژوهش‌ها. پس از آن و با گذشت زمان، در راستای تحقق این حوزه‌ها مصوباتی، که در بخش قبل به آن پرداخته شد، تصویب شد و ملاک عمل

قرار گرفت. گفتنی است از مهم‌ترین حوزه‌های شفافیت‌بخشی و الکترونیکی کردن فرایندها در چهار سال فعالیت کمیته شفافیت و شهر هوشمند در شورای پنجم به این شرح است:

- ✓ **عملکرد شورا:** انتشار عمومی دستورجلسات، صورت‌جلسات، مشروح مذاکرات و رأی‌گیری‌ها؛
- ✓ **معاملات:** انتشار عمومی اطلاعات معاملات متوسط و کلان و انجام الکترونیکی معاملات؛
- ✓ **شهرسازی:** انتشار عمومی اطلاعات پروانه‌های ساخت‌وساز و الکترونیکی شدن فرایند صدور پروانه؛
- ✓ **بودجه مالی:** انتشار عمومی سند بودجه و صورت‌های مالی و گزارش‌های عملکرد مالی شهرداری؛
- ✓ **منابع انسانی:** انتشار عمومی اطلاعات مدیران و کارکنان شهرداری تهران و مأموریت‌های خارج از کشور کارکنان، مدیران و اعضای شورای اسلامی شهر؛
- ✓ **نظارت همگانی:** ارتقای کاربری سامانه‌های ۱۳۷ و ۱۸۸۸ و انتشار عمومی پیام‌های ثبت شده.

در این مطالعه برای استخراج شاخص‌های شفافیت شهری مناسب برای انتشار، برخی شاخص‌های شهری، که در شهرداری‌ها یا توسط مؤسسات و نهادهای واسط در خصوص شهرهای مختلف گزارش‌دهی می‌شود، بررسی شده است. بنابراین، ابتدا تجربیات مشابه جهانی در زمینه شفافیت حکومت‌های محلی و مدیریت‌های شهری بررسی شد تا در تعریف شاخص‌ها، استانداردهای بین‌المللی شفافیت مدیریت شهری مدنظر قرار گیرد. همچنین اطلاعات منتشر شده روی وبسایت شوراها و شهرداری‌های کشور به صورت اجمالی بررسی شد تا استانداردهای بین‌المللی با در نظر گرفتن شرایط فعلی در کشور ما بومی‌سازی شود و شاخص‌هایی که تعریف می‌شود متناسب با موقعیت و شرایط فعلی شفافیت مدیریت شهری در ایران باشد.

این شاخص‌ها از نظر ابعاد و زیرشاخص‌ها مقایسه شده‌اند و در نهایت با توجه به چند معیار معین تعدادی از زیرشاخص‌های آنها به‌عنوان زیرشاخص‌های مناسب برای بومی‌سازی در شهرداری تهران مورد استفاده قرار گرفته‌اند. برخی از این شاخص‌ها مستقیماً شاخص‌های شفافیت در شهرداری‌ها یا شوراهای شهر و برخی دیگر شاخص‌های شهری در حوزه‌های مختلف‌اند که نمایشگر عملکرد شهر در حوزه‌های کارکردی مختلف است.

در مرحله اول زیرشاخص‌هایی که تعریف دقیق و کمی شده‌ای از آنها یافت نشده بود حذف شدند؛ سپس هر کدام از زیرشاخص‌های باقی‌مانده براساس سه معیار: ۱. محل تولید داده در طیف چهارگانه (شهرداری داده را تولید می‌کند، شهرداری بخشی از داده را تولید می‌کند، شهرداری نقشی در تولید داده ندارد، شهرداری داده دارد ولی مسئولیتی ندارد)؛ ۲. وجود سامانه اطلاعاتی منسجم در شهرداری و ۳. موضوع در حوزه‌های اصلی مأموریتی شهرداری، نشانه‌گذاری شدند. سپس شاخص‌هایی که در هر سه معیار در اولویت قرار داشتند به‌عنوان شاخص‌های با قابلیت انتشار به‌عنوان شاخص‌های شهری انتخاب شدند. در مرحله آخر با بررسی توازن در تعداد شاخص‌ها و وزن‌های آنها در دسته موضوعی برخی از شاخص‌ها با یکدیگر ترکیب و سبد نهایی زیرشاخص‌ها استخراج شده است. در مرحله بعد، بر مبنای نتایج این بررسی‌ها، حوزه‌های اصلی در شفافیت مدیریت شهری مشخص شد و برای بررسی هر کدام از آن حوزه‌ها، دسته‌بندی‌های موضوعی جزئی‌تری ارائه شد تا در نهایت به سطحی دست یافت که بتوان به‌صورت عینی با مراجعه به واقعیت (در اینجا، وبسایت‌های شوراها و شهرداری‌های کشور) وضعیت شفافیت را رصد کرد.

ساختار شاخص‌ها به این شرح است:

دسته‌بندی‌های چهارگانه طراحی شده از کلی‌ترین سطح تا جزئی‌ترین سطح به ترتیب شاخص، زیرشاخص، مؤلفه و گویه نامیده می‌شود. گویه آن سؤال مشخصی است که با مراجعه به وبسایت شورا یا شهرداری باید به آن پاسخ گفت.

برای مثال، یکی از شاخص‌ها شفافیت مالی است که مشتمل بر چهار زیرشاخص شفافیت معاملات، شفافیت بودجه، شفافیت مطالبات، بدهی و دیون و شفافیت صورت‌های مالی است. در سطح بعدی، ذیل زیرشاخص شفافیت بودجه، ۶ مؤلفه انتشار لایحه بودجه، انتشار مصوبه بودجه، انتشار عملکرد بودجه، انتشار متمم و اصلاحیه بودجه، انتشار تفریغ بودجه و انتشار بودجه برای شهروندان تعریف شده‌است.

کیفیت اطلاعات:

علاوه بر ارزیابی اطلاعات منتشر شده، کیفیت اطلاعات منتشر شده نیز باید ارزیابی شود.

جدول ۶ مؤلفه‌های کیفی تعیین‌کننده وضعیت انتشار اطلاعات را برای امتیازدهی وضعیت شفافیت مشخص کرده است. وضعیت انتشار هریک از اقلام اطلاعاتی با توجه به وضع مطلوب متصور برای هریک سنجیده می‌شود.

جدول ۶. استانداردهای لازم برای شفافیت

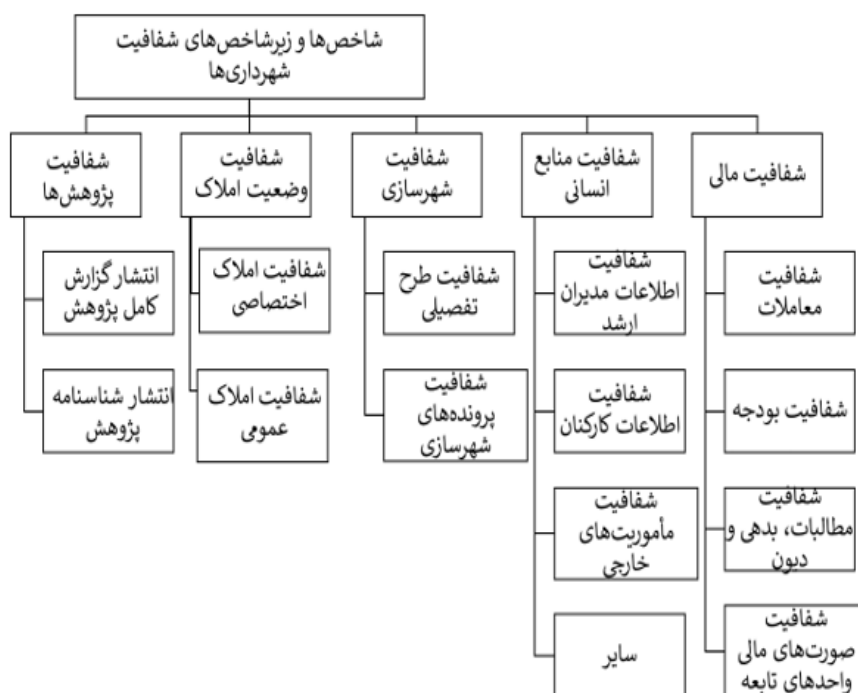
نحوه تولید اطلاعات	بیش از ۷۰ درصد اطلاعات در فرایند سیستمی تولید می‌شود.	بین ۵۰ تا ۷۰ درصد اطلاعات سیستمی تولید می‌شود.	۳۰ تا ۵۰ درصد اطلاعات در فرایند سیستمی تولید می‌شود.	۱۰ تا ۳۰ درصد اطلاعات سیستمی	ورود دستی اطلاعات
سطح ریزدانی اطلاعات	در دسترس بودن اطلاعات تا ریزترین سطح قابل تحلیل	اطلاعات با سطوح ریزدانی مختلف			وجود اطلاعات تجمیعی
فرمت استاندارد مناسب اطلاعات	رعایت استانداردهای داده متصل (داده پنج ستاره)	فراخوان ماشینی مانند API (JSON) یعنی داده چهار ستاره	قالب‌های مشترک، داده‌های سه ستاره XML، CSV	قالب‌های متنی، DOC، HTML، داده‌های دو ستاره	قالب‌های تصویری، PDF، JPG داده‌های یک ستاره
بازه زمانی انتشار (ارائه اطلاعات)	انتشار برخط	انتشار روزانه	انتشار اطلاعات زنده (قبل از سررسید اطلاعات) در بازه‌های زمانی هفتگی، ماهیانه	انتشار شش‌ماهه	انتشار در پایان سال
وجود اطلاعات بصری‌سازی شده و خوانا برای مخاطب	اطلاعات بصری‌سازی شده باکیفیت مناسب	کیفیت‌های مختلف بصری‌سازی و خوانایی برای عموم			

مأخذ: همان.

۲-۳. ارزیابی شفافیت شهرداری

در شکل ۱ نمای کلی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های مرتبط با شفافیت شهرداری نشان داده شده است:

شکل ۱. شاخص‌ها و زیرشاخص‌های شفافیت شهرداری‌ها [۶]

در ادامه تعاریف مرتبط با هر یک از شاخص‌ها و زیرمجموعه‌های آن توضیح داده می‌شود:

۱-۲-۳. شفافیت مالی

شفافیت مالی را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:

■ **شفافیت معاملات:** بررسی شفافیت معاملات شهرداری با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۷. مؤلفه‌های شفافیت معاملات

تعریف	عنوان
قرارداد هزینه‌ای: هرگونه قراردادی که طرف قرارداد به یکی از روش‌های مناقصه عمومی، مناقصه محدود، استعلام قیمت، ترک تشریفات انتخاب شده است و شهرداری بابت آن هزینه‌ای (نقد و غیرنقد) پرداخت می‌کند.	انتشار قراردادهای هزینه‌ای
قرارداد درآمدی: هرگونه قراردادی که طرف قرارداد به یکی از روش‌های مزایده، حراج، ترک تشریفات انتخاب شده است و شهرداری بابت آن درآمد (نقد و غیرنقد) کسب می‌کند.	انتشار قراردادهای درآمدی
قرارداد مشارکتی و سرمایه‌گذاری: قراردادی است که از طریق آن اشخاص حقیقی یا حقوقی سرمایه (مادی یا معنوی) خود را به صورت سهم‌الشرکه نقدی یا غیرنقدی تقدیم می‌کنند و به صورت مشاع و برای انجام کار معین در زمینه فعالیت‌های تولیدی، بازرگانی و خدماتی برای مدت محدود و به قصد انتفاع به کار می‌گیرند.	انتشار قراردادهای مشارکتی و سرمایه‌گذاری
معاملات فاکتوری (سفارشات تدارکاتی): معاملات فاکتوری معاملاتی هستند که با استفاده از فاکتور رسمی به عنوان سندی برای ثبت و اثبات معامله انجام می‌شوند که معمولاً برای معاملات جزئی و متوسط استفاده می‌شوند.	انتشار معاملات فاکتوری (سفارش‌های تدارکاتی)

عنوان	تعریف
انتشار معاملات ملکی	معامله ملکی: هرگونه معامله شامل اجاره، فروش، خرید، تهاتر که روی یک ملک انجام می‌شود.
انتشار فراخوان‌های عمومی معاملات	فراخوان‌های عمومی معاملات: شامل همه فراخوان‌های مناقصه، مزایده، حراج، سرمایه‌گذاری و مشارکت است.
انتشار فرصت‌های سرمایه‌گذاری	فرصت‌های سرمایه‌گذاری: پتانسیل‌های شناسایی شده در سطح شهر و تعریف پروژه‌های متناسب با آن به‌منظور جلب مشارکت شهروندی.
انتشار لیست سیاه پیمانکاران	لیست سیاه پیمانکاران: چنانچه پیمانکاران از ایفای تعهدات و تکالیف قراردادی خود عدول یا تخلف کنند، کارفرما به‌منظور مبنای از منافع خود، از معامله با آنها صرف‌نظر می‌کند و آنها را در لیست سیاه خود برای همکاری قرار می‌دهد.
انتشار تخفیفات	اعلام قوانین و ضوابط اعطای تخفیفات به صورت شفاف و عمومی
انتشار بخشودگی‌ها و معافیت‌ها	اعلام قوانین و ضوابط اعطای بخشودگی‌ها به‌صورت شفاف و عمومی

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

■ **شفافیت بودجه:** بررسی شفافیت بودجه شهرداری با مؤلفه‌های زیر انجام می‌شود.

جدول ۸: مؤلفه‌های شفافیت بودجه

عنوان	تعریف
انتشار لایحه بودجه	لایحه بودجه: این سند، شامل پارامترهای وسیع سیاست‌های مالی پیش از تصویب بودجه اجرایی است؛ پیش‌بینی‌های اقتصادی مجری و همین‌طور درآمد، مخارج و بدهی برآورد شده را مشخص می‌کند. این سند یا مجموعه اسناد توسط مجری برای تأیید به قانونگذار تحویل داده می‌شود؛ و منبع درآمد، تخصیص بودجه به واحدهای اجرایی، تغییرات سیاستی پیشنهادی و سایر اطلاعات مهم برای درک شرایط مالی را به تفصیل دار است.
انتشار مصوبه بودجه	مصوبه بودجه: سند بودجه که توسط قانونگذار (شورای شهر) تأیید، تصویب و ابلاغ شده است.
انتشار عملکرد بودجه	عملکرد بودجه: اطلاعات درمورد درآمدهای حقیقی، مخارج حقیقی (تخصیص و تعهد و پرداخت) و بدهی‌های به‌وجودآمده واقعی.
انتشار متمم و اصلاحیه بودجه	متمم و اصلاحیه بودجه: این سند حاوی به‌روزرسانی جامعی درمورد پیاده‌سازی بودجه در وسط سال مالی است که شامل بازنگری در فرضیات اقتصادی و پیش‌بینی به‌روزرسانی شده پیامدهای بودجه می‌شود.
انتشار تفریغ بودجه	تفریغ بودجه: توسط نهاد ممیزی بالاسری واحد اجرایی تهیه می‌شود و صحت و کامل بودن حساب‌های پایان سال را بررسی می‌کند.
انتشار بودجه برای شهروندان	بودجه شهروندان: نسخه‌ای ساده‌تر با درجه پیچیدگی و فنی کمتر از بودجه اجرایی یا بودجه مصوب است که طراحی شده است تا اطلاعات کلیدی را به عموم منتقل کند.

مأخذ: همان.

- **شفافیت مطالبات، بدهی و دیون:** بررسی شفافیت مطالبات، بدهی و دیون شهرداری با ارزیابی شفافیت آیین‌نامه و قوانین مربوطه، گزارش مطالبات و بدهی‌ها به تفکیک نهادها و پیمانکاران، به تفکیک ردیف درآمدی و هزینه‌ای بودجه انجام می‌شود.
- **شفافیت صورت‌های مالی واحدهای تابعه:** بررسی شفافیت صورت‌های مالی واحدهای تابعه شهرداری با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۹. مؤلفه‌های شفافیت صورت‌های مالی

عنوان	تعریف
انتشار ترازنامه	ترازنامه: گزارشی است که وضعیت دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق مالکان یک شرکت (حقوق صاحبان سهام) را در تاریخی معین نشان می‌دهد.
انتشار صورت سود و زیان	صورت سود و زیان: در صورت سود و زیان، مواردی مانند میزان فروش شرکت‌ها، میزان هزینه‌های آنها و سایر اطلاعات با اهمیت مربوط به عملکرد شرکت قابل مشاهده است.
انتشار صورت جریان وجوه نقد	صورت جریان وجوه نقد: گردش نقدینگی در شرکت در طول یک سال به وسیله صورت جریان وجوه نقد اندازه‌گیری می‌شود.
انتشار یادداشت‌های توضیحی	یادداشت‌های توضیحی: اطلاعات تکمیلی درباره حساب‌های مندرج در صورت‌های مالی مانند ریزداری‌های ثابت و جدول خرید یا فروش آنها، روش حسابداری محاسبه استهلاک دارایی‌ها، رویه‌های حسابداری، ریزتعهدات و دیون شرکت و... است.
انتشار توضیحات حسابرس	توضیحات حسابرس: اظهار نظر حسابرس مستقل شرکت را درباره منصفانه بودن صورت‌های مالی شرکت نشان می‌دهد.

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

۲-۲-۳. شفافیت نظام اداری و مدیریت منابع انسانی

- شفافیت نظام اداری و مدیریت منابع انسانی را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:
- **شفافیت اطلاعات مدیران ارشد:** بررسی شفافیت اطلاعات مدیران ارشد با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۱۰. مؤلفه‌های شفافیت اطلاعات مدیران ارشد

عنوان	تعریف
انتشار کارنامک	کارنامک: معرفی، سوابق تحصیلی، سوابق کاری.
انتشار اطلاعات حقوق و مزایا	-

مأخذ: همان.

- **شفافیت اطلاعات کارکنان:** بررسی شفافیت اطلاعات کارکنان با بررسی اسامی و سمت کارکنان و ضوابط و دستورالعمل انتصابات و ارتقا انجام می‌شود.
- **شفافیت مأموریت‌های خارجی:** بررسی شفافیت مأموریت‌های خارجی با بررسی نام و تعداد اشخاصی که به سفر خارجی رفته‌اند، مقصد و مدت سفر، مبلغ هزینه سفر و محل تأمین هزینه سفر و گزارش و دستاورد مأموریت انجام می‌شود.
- **شفافیت اداری استخدامی:** بررسی شفافیت اداری استخدامی با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۱۱. مؤلفه‌های شفافیت اداری استخدامی

عنوان	تعریف
انتشار شرح وظایف مدیران ارشد و کارکنان	
انتشار اطلاعات استخدامی و اعلام موقعیت‌های شغلی خالی	

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

۳-۲-۳. شفافیت شهرسازی

شفافیت حوزه شهرسازی را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:

- **شفافیت طرح تفصیلی:** بررسی شفافیت طرح تفصیلی با بررسی شفافیت تاریخ و مشخصات تصویب نسخه منتشر شده، اطلاعات به صورت مکان محور، آیین‌نامه و قوانین مربوطه و سوابق طرح تفصیلی هر ملک انجام می‌شود.
- **شفافیت پرونده‌های شهرسازی:** بررسی شفافیت پرونده‌های شهرسازی با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۱۲. مؤلفه‌های شفافیت پرونده‌های شهرسازی

عنوان	تعریف
انتشار پرونده‌های صادرشده	آیین‌نامه و قوانین مربوطه، تاریخ صدور پروانه، تعداد طبقات، نام و مشخصات مهندسان ناظر و طراح (حقیقی و حقوقی)، ابعاد عرصه پس از اصلاح، وضعیت درختان در عرصه، عرض گذر اصلاحی، گزارش‌های مرحله‌ای ناظران نظام‌مهندسی، سایت پلان، گزارش‌های ناظران شهرداری، عوارض صدور پروانه به تفکیک ردیف و موضوع (آموزش و پرورش، مترو، آتش‌نشانی، نظام‌مهندسی، شهرداری)، اسامی و آرای حاضران کمیسیون ماده (۵)، اسامی و آرای حاضران کمیسیون ماده (۷)، اسامی و آرای حاضران کمیسیون ماده (۱۰۰)، اسامی و آرای حاضران کمیته‌ها، اسامی و آرای حاضران شورای معماری مناطق
انتشار پرونده‌های دارای تغییر کاربرد	آیین‌نامه و قوانین مربوطه، تاریخ تغییر کاربرد، مترائ، منطقه، بلوک ملک، عوارض پرداختی تغییر کاربرد

مأخذ: همان.

۳-۲-۴. شفافیت املاک

شفافیت املاک را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:

- **شفافیت املاک اختصاصی:** بررسی شفافیت املاک اختصاصی با بررسی شفافیت آیین‌نامه و قوانین مربوطه، بهره‌بردار ملک اختصاصی، نشانی ملک، اطلاعات کاربری، این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.
- گفتنی است، ملک اختصاصی هر گونه ملک شهرداری است که استفاده از آن به صورت اشتراکی برای عموم مردم فراهم نیست.
- **شفافیت املاک عمومی:** گفتنی است، ملک عمومی هر گونه ملک، مانند پارک، خیابان و باغ‌ها، که استفاده از آن به صورت اشتراکی است.

۳-۲-۵. شفافیت پژوهش‌ها

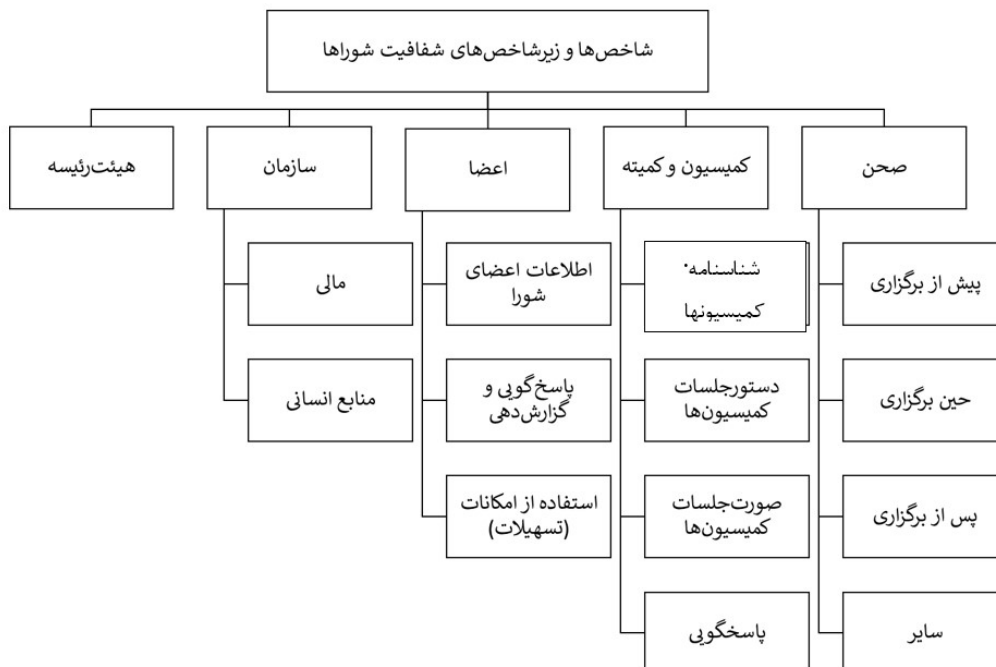
شفافیت پژوهش‌ها را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:

- انتشار شناسنامه.
- انتشار گزارش کامل.

۳-۳. ارزیابی شفافیت شورای اسلامی شهر

در شکل ۲ نمای کلی شاخص‌ها و زیرشاخص‌های مرتبط با شفافیت شورا نشان داده شده است:

شکل ۲. شاخص‌ها و زیرشاخص‌های شفافیت شوراها [۶]

در این بخش تعاریف مرتبط با هر یک از شاخص‌ها، زیرشاخص‌ها و مؤلفه‌های آن توضیح داده شده است:

۱-۳-۳. شفافیت صحن

شفافیت صحن شورا را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:

■ **پیش از برگزاری:** بررسی شفافیت پیش از برگزاری جلسات صحن شورا با این مؤلفه‌ها انجام خواهد شد:

جدول ۱۳. با مؤلفه‌های شفافیت پیش از برگزاری جلسات صحن شورا

عنوان	تعریف
انتشار تقویم جلسات	برنامه زمان‌بندی جلسات ماه جاری
انتشار دستورجلسات	عناوین مباحثی که قرار است در جلسه طرح شود و راجع به آن تصمیم‌گیری شود، با ذکر تاریخ و زمان جلسه
انتشار طرح‌ها و لوایح آماده دستور	

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

■ **حین برگزاری:** بررسی شفافیت حین برگزاری جلسات صحن شورا با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۱۴. مؤلفه‌های شفافیت حین برگزاری جلسات صحن شورا

عنوان	تعریف
پخش زنده	
اعلام آرا در جلسه	اعلام: بیان رأی هر عضو به صورت شفاهی یا کتبی
حضور شهروندان	سازمانهای مردم‌نهاد و نمایندگان جامعه مدنی نیز جزو شهروندان محسوب شوند.
حضور خبرنگاران	

مأخذ: همان.

■ پس از برگزاری: بررسی شفافیت پس از برگزاری جلسات صحن شورا با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۱۵. مؤلفه‌های شفافیت پس از برگزاری جلسات صحن شورا

عنوان	تعریف
انتشار صورت‌جلسات	صورت‌جلسه: تمامی مباحث مطرح شده و تصمیمات گرفته شده در جلسات صحن.
انتشار مذاکرات	
انتشار مصوبات	مصوبات: هرگونه تصمیم‌گیری شورای شهر که ابلاغ می‌شود.
آرشیو فیلم و صوت	فیلم کامل و صوت کامل هر جلسه، با ذکر تاریخ.
انتشار آرا	آرا: آرای نمایندگان در خصوص مصوبات طرح شده در هر جلسه با ذکر تاریخ و زمان جلسه.

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

■ سایر

جدول ۱۶. مؤلفه‌های شفافیت عملکرد اعضا

عنوان	تعریف
انتشار آیین‌نامه داخلی	
انتشار گزارش عملکرد دوره‌ای	ارائه مجموعه‌ای از اطلاعات در خصوص فعالیت‌های جلسات صحن شورا

مأخذ: همان.

۳-۳-۲. شفافیت کمیسیون‌ها و کمیته‌ها

جدول ۱۷. مؤلفه‌های شفافیت کمیسیون‌ها

عنوان	تعریف
شناسنامه کمیسیون‌ها	شرح وظایف و اختیارات کمیسیون‌ها، معرفی اعضای کمیسیون‌ها، برنامه‌ها و اولویت‌های سالیانه کمیسیون‌ها.
دستور جلسات کمیسیون‌ها	دستور جلسه: عناوین مباحثی که قرار است در جلسه طرح شود و راجع به آن تصمیم‌گیری شود، با ذکر تاریخ و زمان جلسه.
صورت‌جلسات کمیسیون‌ها	صورت‌جلسه: تمامی مباحث مطرح شده و تصمیمات گرفته شده در جلسات کمیسیون‌ها با ذکر تاریخ و زمان جلسه.
پاسخ‌گویی	انتشار گزارش عملکرد دوره‌ای.
	راه‌های ارتباطی.

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

۳-۳-۳. شفافیت اعضا

شفافیت اعضا را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:
اطلاعات اعضای شورا: بررسی شفافیت اعضای شورا با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۱۸. مؤلفه‌های شفافیت اعضای شورا

عنوان	تعریف
انتشار کارنامک	کارنامک: معرفی، سوابق تحصیلی، سوابق کاری.
انتشار اطلاعات نمایندگی	اطلاعات نمایندگی: عضویت در کمیسیون‌ها، کمیته‌ها و دیگر نمایندگی‌ها مانند عضویت در کمیسیون ماده (۱۰۰)، عضویت در کمیسیون ماده (۷۷)، عضویت در کمیسیون ماده (۳۸).
انتشار اطلاعات دارایی‌ها و دریافتی‌ها	دریافتی‌ها: مبالغی که به سبب عضویت در شورا دریافت می‌شود (مانند حقوق و پاداش).
انتشار اطلاعات عضویت اعضای شورا در هیئت‌مدیره شرکت‌ها	-

مأخذ: همان.

■ **پاسخ‌گویی و گزارش‌دهی:** بررسی شفافیت پاسخ‌گویی و گزارش‌دهی اعضای شورا با این مؤلفه‌ها انجام خواهد شد.

جدول ۱۹. مؤلفه‌های شفافیت پاسخ‌گویی و گزارش‌دهی اعضای شورا

عنوان	تعریف
انتشار گزارش عملکرد دوره‌ای	گزارش عملکرد دوره‌ای: ارائه مجموعه‌ای از اطلاعات در خصوص فعالیت‌های اعضا.
راه‌های ارتباطی با هریک از اعضا	-

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

■ **استفاده از امکانات و تسهیلات:** بررسی شفافیت استفاده از امکانات و تسهیلات توسط اعضا با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۲۰. مؤلفه‌های شفافیت استفاده از امکانات و تسهیلات توسط اعضا

عنوان	تعریف
نیروی انسانی در اختیار	-
شفافیت کمک‌های شورا به اشخاص حقوقی و حقیقی	کمک: مبلغی که به صورت نقدی یا بن در اختیار عضو شورا قرار می‌گیرد تا به اشخاص نیازمند پرداخت کند.

مأخذ: همان.

۴-۳-۳. شفافیت سازمان

شفافیت سازمان شورا را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:
■ **اطلاعات مالی:** بررسی شفافیت اطلاعات مالی سازمان شورا با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۲۱. مؤلفه‌های شفافیت اطلاعات مالی سازمان شورا

عنوان	تعریف
انتشار مصوبه بودجه	مصوبه بودجه: سند بودجه که توسط شورای شهر تأیید، تصویب و ابلاغ شده است.
انتشار عملکرد بودجه	عملکرد بودجه: اطلاعات در مورد مخارج حقیقی.
انتشار قراردادهای شورا	-

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

■ **اطلاعات منابع انسانی:** بررسی شفافیت اطلاعات منابع انسانی سازمان شورا با این مؤلفه‌ها انجام می‌شود.

جدول ۲۲. مؤلفه‌های شفافیت اطلاعات منابع انسانی سازمان شورا

عنوان	تعریف
انتشار کارنامه مدیران	مدیران: مدیرانی که کارهای اجرایی شورا را انجام می‌دهند و عضو شورا نیستند. کارنامه: معرفی، سوابق تحصیلی، سوابق کاری.
انتشار اطلاعات حقوق و مزایای مدیران	حقوق: مبلغ درج شده در حکم مدیر. مزایا: هرگونه پرداختی فراتر از حکم مانند عیدی، اضافه‌کار، سنوات.

مأخذ: همان.

۵-۳-۳. شفافیت هیئت رئیسه

شفافیت هیئت رئیسه را در قالب این زیرشاخص‌ها می‌توان ارزیابی کرد:

- ✓ معرفی اعضای هیئت رئیسه و رزومه آنها؛
- ✓ شرح وظایف و اختیارات هیئت رئیسه؛
- ✓ برنامه‌ها و اولویت‌های سالیانه هیئت رئیسه؛
- ✓ انتشار مصوبات جلسات؛
- ✓ انتشار گزارش عملکرد فصلی و سالیانه.

۴. نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادهای سیاستی

شفافیت به‌عنوان یک اصل کلیدی در حکمرانی شهری، نه‌تنها اعتماد عمومی را افزایش می‌دهد، بلکه کارایی سیستم مدیریت شهری را نیز بهبود می‌بخشد. شفافیت در مدیریت شهری با شناسایی نقاط ضعف، به اصلاح فرایندهای ناکارآمد و جلوگیری از اتلاف منابع کمک می‌کند. این رویکرد امکان نظارت مؤثرتر را فراهم ساخته و با کاهش فساد اداری، پاسخ‌گویی مدیران و کارکنان را افزایش می‌دهد. از سوی دیگر، شفافیت باعث بهبود هماهنگی بین‌بخشی شده و با حذف دوباره کاری‌ها، تصمیم‌گیری‌های یکپارچه‌تری را ممکن می‌سازد. همچنین با ایجاد اعتماد در میان ذی‌نفعان داخلی، انگیزه مشارکت و فضای رقابتی سالم را تقویت می‌کند. در نهایت، این رویکرد با ارائه معیارهای شفاف، ارزیابی دقیق عملکرد و گزارش‌دهی مستند را تسهیل می‌کند.

شفافیت نهادهای دولتی و خصوصی در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای، ملی و محلی با شاخص‌های گوناگونی ارزیابی می‌شوند. در گزارش پیشین مرکز «شفافیت در شهرداری‌ها و حکومت‌های محلی: ۱. تجربیات جهانی و آموزه‌هایی برای ایران»، تجربیات مشابه جهانی در زمینه شفافیت حکومت‌های محلی و مدیریت‌های شهری بررسی شد. بررسی‌های انجام شده نشان داد که سه مسئله دیوان‌سالاری (شکاف بین قوانین و رویه‌ها، طولانی بودن فرایندها و گاهی پیچیدگی آن، مقاومت بدنه سازمانی در برابر تغییر رویه‌ها، کاهش اختیارات و قدرت اجرایی مدیران میانی به‌دلیل تغییر روال انجام امور از شیوه سنتی به شیوه الکترونیکی)، زیرساخت فنی (عدم اتصال به پایگاه داده‌های ملی، تعدد واحدهای سازمانی، تنوع نیازمندی‌ها) و مسائل قانونی و حقوقی (ابهام بین مرز شفافیت و حریم شخصی، عدم تدوین دستورالعمل‌های اجرایی برای قوانین تصویب شده) در زمره ابرچالش‌های اجرای شفافیت محسوب می‌شود. براساس بررسی‌های تحلیلی به این نتیجه نیز دست یافته شد که در ارزیابی شفافیت حکومت‌های محلی و رتبه‌بندی آنها، سه عامل اساسی وجود دارد:

- ✓ **قدرت مالی و مقامات محلی:** با افزایش قدرت مالی، فساد نیز افزایش می‌یابد.
- ✓ **رویکرد استاندارد و ارزیابی:** ایجاد یک رویکرد استاندارد برای ارزیابی و تبادل بهترین شیوه‌ها، عینیت و تعادل در ارزیابی شفافیت را تضمین می‌کند.
- ✓ **اثر رقابت:** رتبه‌بندی‌ها فشار اجتماعی ایجاد می‌کند و انگیزه‌ای برای مقامات محلی به وجود می‌آورد تا برای کسب موقعیت‌های بالاتر در رتبه‌بندی، شفافیت را بهبود بخشد.

همچنین اطلاعات منتشر شده روی وبسایت شوراها و شهرداری‌های کشور به‌صورت اجمالی بررسی شد. سپس تلاش شد تا استانداردهای بین‌المللی با در نظر گرفتن شرایط فعلی در کشور ما بومی‌سازی شود و شاخص‌هایی که تعریف می‌شود متناسب با موقعیت و شرایط فعلی شفافیت مدیریت شهری در ایران باشد. برای رصد شفافیت مدیریت‌های شهری در کشور، مقایسه عملکرد شهرهای مختلف با یکدیگر و پایش آن در طول زمان، تعریف شاخص‌هایی سنجش‌پذیر و عینی ضروری است. این گزارش با ارائه چارچوب ارزیابی، شاخص‌ها و مؤلفه‌هایی را برای ارزیابی شفافیت شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهر ارائه کرده است. در حوزه ارزیابی شفافیت شهرداری، در پنج دسته اصلی مالی، منابع انسانی، شهرسازی، املاک و پژوهش‌ها، بیش از چهل مؤلفه، و همچنین در حوزه ارزیابی شفافیت شوراهای اسلامی در پنج دسته اصلی صحن، کمیسیون و کمیته، اعضا، سازمان و هیئت‌رئیس حدود سی مؤلفه برای ارزیابی ارائه شده است.

شاخص‌های ارائه شده برای ارزیابی نیازمند ایجاد بسترهایی برای ارزیابی است که اینجا به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره شده است:

- ✓ **تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات**
- استفاده از فناوری‌های نوین برای انتشار اطلاعات به‌صورت الکترونیکی و در قالب‌های استاندارد می‌تواند فرایند شفافیت را تسهیل کند. ایجاد پلتفرم‌های آنلاین برای دسترسی آسان‌تر شهروندان به اطلاعات شهرداری‌ها یک ضرورت است. سیاستگذاران باید به توسعه و بهبود زیرساخت‌های فناوری اطلاعات توجه ویژه‌ای داشته باشند تا اطلاعات به‌صورت الکترونیکی و در فرمت‌های استاندارد منتشر شود. این امر می‌تواند به تسهیل دسترسی عمومی به اطلاعات کمک کند.

✓ نظارت مستقل

ایجاد نهادهای نظارتی مستقل برای ارزیابی مستمر عملکرد شهرداری‌ها و شوراهای در زمینه شفافیت، می‌تواند به افزایش پاسخ‌گویی و کاهش فساد کمک کند. این نهادها باید دارای اختیارات کافی برای بررسی عملکرد شهرداری‌ها باشند.

✓ تقویت قوانین موجود

بازنگری و تقویت قوانین مرتبط با شفافیت، به‌ویژه در زمینه نظارت بر عملکرد مالی و اداری، ضروری است. این قوانین باید به‌گونه‌ای طراحی شوند که ضمانت اجرایی کافی داشته باشند. لازم است که قوانین موجود در حوزه شفافیت تقویت شوند تا موانع ساختاری پیشروی تحقق شفافیت برطرف شود. این شامل بازنگری در قوانین موجود و تصویب قوانین جدید برای تسهیل دسترسی به اطلاعات عمومی است.

✓ تشویق مشارکت عمومی

سیاستگذاران باید راهکارهایی برای تشویق مشارکت عمومی در فرایندهای تصمیم‌گیری ارائه دهند. این امر می‌تواند از طریق ایجاد بسترهای مناسب برای نظارت عمومی و جمع‌آوری دیدگاه‌های شهروندان انجام شود.

✓ آموزش و فرهنگ‌سازی

برگزاری دوره‌های آموزشی برای کارکنان شهرداری و شوراهای در زمینه اهمیت شفافیت و نحوه اجرای آن، می‌تواند به ایجاد فرهنگی پایدار در راستای شفافیت کمک کند.

جدول ۲۳. توصیه‌های سیاستی

زمان‌بندی اجرا	دستگاه معین	دستگاه متولی	توصیه سیاستی	نوع توصیه		ردیف
				اصلاح	تداوم	
میان‌مدت	سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	وزارت کشور (دفتر امور شهری و شوراهای)	تدوین و استقرار نظام ارزیابی شفافیت در شهرداری‌ها و شوراهای با استفاده از شاخص‌های بومی‌شده مبتنی بر استانداردهای جهانی در پنج حوزه مالی، منابع انسانی، شهرسازی، املاک و پژوهش‌ها		✓	۱
کوتاه‌مدت	سازمان شهرداری‌ها/دهیاری‌ها/شورای عالی فضای مجازی	سازمان فناوری اطلاعات شهرداری تهران	ایجاد سامانه یکپارچه انتشار اطلاعات شهرداری‌ها و شوراهای اسلامی شهر به‌صورت برخط با فرمت‌های استاندارد و قابل تحلیل	✓		۲
میان‌مدت	سازمان شهرداری‌ها/دهیاری‌ها/سمن‌ها و شورای عالی استان‌ها	وزارت کشور	ایجاد بسترهای مشارکت عمومی مانند سامانه دریافت دیدگاه‌های شهروندان درباره عملکرد نهادهای شهری		✓	۳
کوتاه‌مدت	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	سازمان شهرداری	ارتقای زیرساخت‌های فناوری اطلاعات برای تسهیل در بارگذاری و دسترسی آزاد به داده‌ها	✓		۴
کوتاه‌مدت	وزارت علوم، شهرداری‌های کلان‌شهر	سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها	ایجاد بسترهای مشارکت عمومی مانند سامانه دریافت دیدگاه‌های شهروندان درباره عملکرد نهادهای شهری		✓	۵

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

[۱]. کیانی، مرتضی، محمدحسین معماریان و سمیه فروغی (۱۴۰۰). «ارزیابی شفافیت مالی در حوزه شهرداری‌ها ۱. مطالعه موردی وضعیت فعلی شهرداری تهران و پیشنهادهای ارتقای شفافیت مالی»، ماهنامه گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دوره ۲۹، شماره ۹.

[2] Pagés LC.(2015). Tools to measure the local government, transparency and accountability. Malaga: University of Malaga.

[3]Musa A, Bebić D, Đurman P. (2015). “Transparency and openness in local governance: a case of Croatian cities”. Hrvatska i komparativna javna uprava. Vol 15, No 2, pp 415-50.

[4]Wilde A, Narang S, Laberge M, Moretto L. (2009). A users’ guide to measuring local governance. In: Nahem J, editor. Oslo: UNDP Oslo Governance Centre.

[5] da Cruz NF, Tavares AF, (2016). “Marques RC, Jorge S, de Sousa L. Measuring local government transparency”. Public Management Review. Vol 18, No 6, pp 866-93.

[6] Tehran Municipality Transparency Monitor [Internet]. Available from: <https://tpmonitor.ir/home/steps>.

گزیده سیاستی

تدوین نظام یکپارچه ارزیابی شفافیت شهرداری‌ها برپایه شاخص‌های بومی شده و استانداردهای جهانی، همراه با الزامات قانونی برای انتشار برخط اطلاعات و تقویت زیرساخت‌های فناوری اطلاعات، ضروری و فوری است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir